

**HABER YAZMA KURALLARININ İHLALİ VE YAZIM YANLIŞLARI ÜZERİNE
(BİNGÖL GAZETESİ ÖZELİNDE BİR İÇERİK ANALİZİ)**

*ON THE INFRINGEMENT AND WRITING OF THE NEWS WRITING RULES (A
CONTENT ANALYSIS SPECIFIC TO BİNGÖL NEWSPAPER)*

Öğr. Gör. İlkay YILDIZ

Bingöl Üniversitesi, gaziligazeteci@gmail.com, ilkayyildiz23@gmail.com, Bingöl/Türkiye

ÖZ

Günümüzde, iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler habere ulaşmayı kolaylaştırdığı gibi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Haberi hızlı vermek adına doğruluktan vazgeçmek, haber kaynağını belirtmeden haber yazmak gibi yanlışlıkların yanında haber yazımında yapılan en önemli yanlışlardan birini de hiç şüphesiz yazım ve noktalama hataları oluşturmaktadır. Bu durum, bazen haberi hızlı yazıp diğer yayın organlarından önce vermek adına yapılırken bazen de tamamen bu kuralları bilmekten kaynaklanmaktadır. Her ne sebeple olursa olsun ciddi bir dikkat gerektiren haber yazımı, kurallara uygun şekilde yazılmadığı takdirde; bilgi verme işlevinden çok hatayı yaydığı için toplumu yanlışla sürüklemiş olmaktadır.

Bu çalışmada, Bingöl ilinde yayın yapan Bingöl Gazetesi'nin manşetlerinin haber, yazım ve noktalama açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ele alınan haberler ilk olarak biçimsel olarak incelenmiş daha sonra ise haber yanlışları olarak ele alınmıştır. Çalışma, Bingöl Gazetesinin 1 Mayıs- 31 Mayıs 2017 yayın aralığında gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında araştırmaya sadece manşetler dâhil edilmiş, iç sayfalar çalışma dışı bırakılmıştır. Çünkü manşetler gazetelerin vitrini ve gazeteyi sattıran unsurdur. Bu açıdan bakıldığında manşetlerde yapılan bir hata okuyucunun zihninde daha da olumsuz bir izlenim oluşturmaktadır. Ayrıca gazete pazar günleri yayınlanmamaktadır. İçerik analizi yöntemiyle incelenen haberlerde toplamda 14 haberde hata bulunmuştur. Ama bu durum aynı oranda hata olduğunu göstermemektedir. Çünkü bazı haberlerde birden fazla hata yapılmıştır. Toplamda 14 manşette 25 hata bulunmaktadır. Haberlerin birçoğunda 2, bazılarında ise 3 ya da 4 hata bulunmaktadır. İnceleme sonucunda, Bingöl Gazetesi'nin haber, yazım ve noktalama kurallarına çok uymadığı, haber cümlelerinde anlatım bozuklukları yaptığını, kısacası manşetlere gereken önemi vermediği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bingöl Gazetesi, İçerik Analizi, Haber Hataları, Yazım Ve Noktalama Yanlışları, Manşet Haber

ABSTRACT

Today, dazzling developments in communication technologies facilitate reaching the news but also bring about several problems. In addition to waiving integrity and writing news without indicating its source just for passing the news quickly, one of the most important mistakes in writing news is undoubtedly represented by typing and punctuation errors. This, in some cases, is made for the sake of writing and making the news fastly before other press organs whereas in some cases it just results from not knowing those rules. If news writing which requires a great attention for any reason whatsoever, is not performed in accordance with the rules, it misleads the society rather than providing information for the society, since it disseminates the mistakes.

In this study, it was aimed for examining headlines of newspapers published in the province of Bingöl with regard to the news, typing and punctuation. In line with this objective, the news handled was first examined stylistically and then it was handled as a news error. The study was carried out between publishing period of Bingöl Newspaper covering the period of 1 May – 31 May 2017. In addition, only the headlines were included in the study, while inner pages were excluded. This was because headlines are the showcases of the newspapers and are the elements that sell the newspaper. From this point of view, any errors in the headlines create more negative impressions in the minds of the readers. Moreover, the newspaper is not published on sundays. In content analysis of the news, in total in 14 news items were errors found. However, this does not show that they all had the same rates of error. Because there were

more than one error in some of the news. There were 25 errors in 14 headlines in total. In many of the news items, there were 2 errors, and 3 or 4 errors in some of them. As a result of the study, it was concluded that Bingöl Newspaper did not comply with typing and punctuation rules, caused incoherency in news texts, in short it did not attach required importance to the headlines.

Key Words: Bingöl Newspaper, Content Analysis, News Errors, Typing and Punctuation Errors, Headline

1. GİRİŞ

Günlük hayatta başka bireylere aktarılan olaylar karşı tarafla olan samimiyet durumlarına göre değişebilmektedir. Doğal olarak buna belirli bir sınır ve kural da getirilemez. Fakat haber cümleleri, bireylerin günlük hayatlarında birbirlerine bir şeyleri aktarıırken kurdukları cümlelerden farklı olmalıdır. Belirli bir kurala ve en önemlisi de haber yazılan dilin kurallarına uyularak yapılması gerekmektedir.

Bir haberden beklenen en önemli özellik tabi ki o haberin doğru haber olmasıdır. Bunun yanında haber yazma kurallarına bağlı kalınarak sunulan/yazılan her haber de okuyucu tarafından daha da anlaşılır olduğu için önemlidir. Buradan yola çıkarak çalışmanın ilk bölümünde haber kavramı üzerinde durulmuş, haber yazma kuralları anlatılmıştır. Devamında ise Bingöl’de yerel olarak yayın yapan Bingöl Gazetesi ele alınmış, gazetede çıkan haberlerin yanlışlıkları ve bu yanlışların neden kaynaklandığı belirtilmiştir.

2. HABER KAVRAMI

Haberin ne olduğuna dair yapılan o kadar çok tanımlama vardır ki bunların hepsini buraya taşımak imkânsızdır. Çünkü ne kadar muhabir varsa aslında o kadar da haberin tanımı vardır. Belirli kurallar çerçevesinde her muhabir kendi özelinde haber yazmaktadır. Kısacası her muhabirin haber yazma anlayışı dolayısıyla da haber tanımlaması değişmektedir. Buna rağmen haber tanımlamalarına bakılacak olunursa haberin en genel anlamda ‘bilgi’ olduğu görülmektedir. Fakat haberi kısaca bilgi diye tanımlayıp geçmek habere yapılan en büyük haksızlıktır. Türkçe Sözlük’te verilen tanımlamalar ise daha çok haberin bilgi yönünü açıklar niteliktedir. Bu sözlükte haberin üç tanımı bulunmaktadır: “1. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. 2. İletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi. 3. Bilgi.”

Haber, sözcük olarak Arapçadır. Haber sözcüğüne Türkçe karşılık olarak “salık” veya “duyuk” gibi sözcükler önerilmişse de yaygınlık kazanmamıştır. İngilizler habere “new”, Fransızlar “information” demektedir (Yüksel, Gürcan, 2001: 57). Haber tanımlamalarını en iyi bir araya toplayan ise Atilla Girgin’dir. Girgin, haber tanımlamalarını sıralayarak vermektedir. 1. Bir olayın raporudur. 2. Dün bilmediğimiz her 5 şeydir. 3. Gazetecilerin yaptığıdır. 4. Gerçeğin toplumsal kurgusudur. 5. Gerçek olan bir şeyin özetidir. 6. Hikâyenin hikâyesidir. 7. Henüz olmuş, henüz ortaya çıkmış bir konudaki taze bilgidir. 8. İnsanlara iletilen önemli olaylardır. 9. Kitle iletişim araçlarında yayımlanan şeylerdir. 10. Olan her şey haberdur. 11. Olduktan sonra algılanabilen bir olgudur. 12. Özet bir öykü ya da rapordur. 13. Zamanın raporudur.14. Yarının tarihidir. 15. Yayın müdürlerinin haber dediği şeydir. 16. Zamanın raporudur. (Girgin, 2000: 75-78). Oya Tokgöz ise Temel Gazetecilik kitabında haberin tanımını çeşitli şekilde ele almıştır. Tokgöz’ün, ‘olan her şey haberdur’, ‘dün bilmediğimiz haberdur’, ‘insanların üzerinde konuştuğu haberdur’, ‘haber okuyucuların öğrenmek istedikleridir’ şeklinde tanımları dikkat çekmektedir (Tokgöz, 2000:162). Daha eski tanımlamalara baktığımızda haber, vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişileri ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği herhangi bir olay ya da kanaattir (Hohenberg, 1963:27). Haber, toplumu ilgilendiren olay, fikir ve kanıların, iyi ve doğru bir şekilde, yayın araçlarıyla topluma aktarılmasıdır (Tulgar, 1970:21). Dağlı’ya göre haber (1995:44), “vaktinde verilen, toplumda çok kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, anlaşılabilir bir dille aktarılan bir olay, fikir ya da kanıdır.”

Tanımlamalardan yola çıkarak haber için şunlar söylenebilir: Haber öncelikle dedikodu değildir. Bu nedenle aktarılmasında azami titizlik gösterilmesi gerekmektedir. Bunun yanında sosyal medya gibi tüm toplumun anında her şeyden haberdar olduğu günümüzde artık internet gazeteciliğini de tanımlamalara eklemek gerekmektedir. Genel olarak daha uzun ve kapsayıcı bir haber tanımı şöyle yapılabilir: Haber, zamanında duyurulduğunda birçok kişiyi etkileyen, ilgilendiren, belirli kurallar ve sınırlar çerçevesinde yazılan, mutlaka kitle iletişim araçlarından biriyle aktarımı yapılan fikir, olay, sorun ya da bunların bütünüdür. Muhabirin bakış açısına göre her şey haber olabilmektedir.

3. HABERİN BİÇİMLENDİRİLME SÜRECİNDE HABER YAZIM KURALLARI

Muhabir ulaştığı bilgileri haber metnine çevirirken çok titiz çalışmalıdır. Haberdeki anlamı bozmadan, yanlış anlaşılmalara meydan bırakmayacak şekilde, dil bilgisi ve haber yazma kurallarına uygun olarak yazmalıdır. Haber yazma kurallarının hepsini burada anlatmak tabi ki imkânsızdır fakat çalışmanın temel çatısını oluşturan hatalara yer verilmektedir.

3.1. Haberde Cümle Yapısı

Haber cümlelerinde anlatım konuya yakınlık sağlamaktadır. Bunu en iyi yapan cümleler ise etken cümlelerle yazmaktır. Etken cümle işi yapan kişinin belli olduğu cümlelerdir. Bu nedenle etken cümleli haberlerde kaynak da belli olmaktadır. Edilgen yapıli haber cümlelerinde ise özne belli değildir. Bu nedenle haberin kaynağı da belirsizdir. Örnek verecek olursak, “..... sözleşmesi imzalandı.” cümle yapısı edilgendir. Sözleşmeyi kimin imzaladığı belli değildir. Aynı cümleyi “..... sözleşmeyi imzaladı.” şeklinde değiştirirsek etken yapıli cümle kurmuş oluruz ki burada kaynak bellidir. Kimin imzaladığı sorusuna cevap verir.

3.2. Haberde Saat, Gün Ve Tarihlerin Yazımı

Olayın gerçekleştiği saati vermek haberde çok önemlidir. Bazı haberlerde saat yetmez ve mutlaka dakika da verilmelidir. Böyle durumlarda rakamlar arasında iki nokta (:) değil, nokta (.) koyulmalıdır. Saat yazımında en çok yapılan hatalardan biri de ‘sularında’ kelimesinin kullanılmasıdır. Haberde sularında diye bir kelime kullanılmamalıdır. ‘sularında’ kelimesinden kastedilen genellikle ‘sıralarında’ kelimesidir. Bu iki kelimenin yer değiştirmemesi gerekmektedir. Ayrıca ‘sıralarında’ kelimesi her saat ile de kullanılmamalıdır. Kesin bir zamanı belirtmediği zamanlarda ancak kullanılabilir. Örneğin, bir deprem haberinde depremin oluş anı 10.33 ise, buna “saat 10.33 sıralarında bir deprem meydana geldi” diyemeyiz. Bunun yerine “saat 10.33’de deprem meydana geldi” demek daha doğru bir kullanım olacaktır.

Artık klasikleşmiş bir cümle vardır ve o da şudur: “habere tarihle ya da günle başlanmaz.” Her ne kadar bu kural bugün birçok yayın mecrasında unutulmuş olsa da yine de haber yazarken dikkat edilmesi gereken bir kuraldır. Örneğin “10-13 Aralık’ta kongre düzenlenecek” demek yerine, “kongre 10-13 Aralık’ta düzenlenecek” demek daha doğru bir kullanım olacaktır. Bunun yanında habere konu olan olay güncelse, haberin yazılacağı yıl yayınlanacaksa yılın yazılmasına gerek yoktur. Örneğin kongre 2018 Aralık ayındaysa ve haber de 2018 yılında yayınlanacaksa bir daha 2018 tarihini vermeye gerek yoktur.

Günlerin yazımında da dikkat edilmesi gereken kurallar vardır. Bunlardan en önemlisi kesin bir gün ya da tarih belirtiyorsa o günün ilk harfi büyük yazılır. Mesela, “maç 13 Ocak Salı günü oynandı” denildiğinde kesin bir gün belirtildiği için hem ay hem gün adı büyük yazılır. Bunun yanında herhangi bir günden bahsediliyorsa küçük yazılır. “bu göçler ancak aralık ayında sonlanır.” Buradaki aralık ayı hangi yılın aralık ayıdır? Belli olmadığı için küçük yazılır.

3.3. Haberde Sayıların Yazımı

Sayıların yazılması durumu oldukça karıştırılan bir durumdur. Binli sayılar hem yazıyla hem rakamla yazılmaktadır. Örneğin, “1600” sayısını haberde böyle yazmamak gerekmektedir. Doğru yazılışı şöyle olmalıdır: “ bin 350”. Daha büyük sayılarda yine aynı mantıkla yazılmalıdır. Örneğin, “35435” sayısı haberde “35 bin 435” şeklinde yazılmalıdır.

3.4. Haberde Büyük Harflerin Yazımı

Genel olarak her cümle büyük harfle başlar. Özel isimler, unvanlar, yer adları, meslekler, rütbeler hep büyük harfle başlar. Burada dikkat edilmesi gereken husus hangi kelimenin özel isim olup olmadığıdır. Mesela “Tandoğan Meydanı” bir yer adıdır ve ilk harfleri büyük yazılır. Buna gelen eklerde kesme işaretiyle ayrılmalıdır.

3.5. Habere Kompozisyon Başlık Atılmamalıdır

Habere kompozisyon yazar gibi başlıklar atılmamalıdır. Bu durum daha çok tekrar eden haberlerde görülür. Örneğin “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” her yıl kutlanır. Her yıl farklı başlık atmak yerine özellikle televizyonlarda sadece “23 Nisan” ya da “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” şeklinde başlıklar kullanılmaktadır. Aynı durum Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı için de geçerlidir. Düzenlenen festivallerde, toplantılarda vb., organizasyonun sadece ismine yer verilerek atılan başlıklar doğru başlıklar olmamaktadır.

3.6. Haberde Dolaylı-Doğrudan Anlatıma Dikkat

Doğrudan ve dolaylı anlatımlar haber yazımında en çok dikkat edilmesi gereken konudur. Çünkü yeri geldiğinde muhabirin başını belaya da sokabilir. Çünkü haber kaynağının söylediği bir cümleyi muhabir kendi cümlesiymiş gibi söyleyemez. Burada gerekli noktalamayı işaretlerini bilmesi ve doğru yerinde kullanması gerekmektedir. Doğrudan anlatım, kaynağın sözünü hiç değiştirmeden ve genelde tırnak işareti (“...”) içinde verilen cümlelerdir. Burada önemli olan, alıntı yapılacak metnin çok uzun olmaması gerektiğidir. Doğrudan anlatım, haber kaynağının sözünün başka tarzda ifade edilmesinin zor olduğu ve

anlam kaymalarına yol açacağı durumlarda tercih edilir (Aslan, 2004:42). Dolaylı anlatım ise, cümleye uygun bir yüklem seçilerek oluşturulan, kaynağın cümlesini muhabirin kendi duyduğu gibi aktarmasıdır. Örneğin, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı (...) "Enflasyonu aşağıya çekmek için bir dizi önlemler alınacaktır" dedi. (Bülbül, 2001:231). Bu cümle doğrudan anlatıma örnektir. Bunun yanında dolaylı anlatıma da bir örnek verecek olursak, Milli Eğitim Bakanı (...), kesintisiz eğitim süresinin 8 yıla çıkarılmasına ilişkin çalışmalara hız verildiğini açıkladı. (Bülbül, 2001:232).

3.7. Noktalama İşaretleri

Noktalama işaretlerinden en fazla virgül (,) ile kesme işareti (‘) yanlışlıklar yapılmıştır. Bu nedenle burada tüm noktalama işaretlerini anlatmak yerine sadece bu iki noktalama işareti üzerinde durulmaktadır.

3.7.1. Virgül (,)

Haber metinlerinde virgül genellikle ya gereksiz yerde kullanılmaktadır ya da virgülün kullanılmamasından dolayı anlatım bozuklukları oluşturmaktadır. Virgülün kullanım alanlarını bilmek daha iyi haber cümleleri yazmak adına önemlidir. Virgülün en önemli görevi okunacak olan parçayı daha rahat anlamamızı ve duraklamalarla metne daha iyi hâkim olmamızı sağlamaktır. Virgül birbiri ardınca sıralanan kelimeleri ayırmak için kullanıldığı gibi sıralı cümleleri de birbirinden ayırmak için kullanılır. Özellikle uzun cümlelerde yüklemden ayrı düşen öğeleri belirtirken ve ara söz ve cümleleri ayırmak için de kullanılır. Virgülün kullanılacağı yerde özellikle anlatım bozukluğunu önlemek şarttır.

3.7.2. Kesme işareti (‘)

Kesme işareti de haber cümlelerinde en çok hatalı yazılan noktalama işaretidir. Kesme işaretinin en önemli görevi bir cümlede özel olan kelimenin bulunup bulunmadığını bize göstermesidir. Bunun yanında kısaltmalardan sonra gelen ekleri ayırmak için de kesme işareti kullanılır.

4. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

4.1. Çalışmanın Konusu Ve Önemi

Bu çalışmanın konusunu Bingöl ilinde yayın yapan Bingöl Gazetesi'nin 2017 yılında yayınladığı haber manşetleri ile sürmanşetler oluşturmaktadır.

Günümüzde habere verilen değer sosyal medya kullanımının da artması sonucunda oldukça düşmüş durumdadır. Bu durum habercilik ve haber yazma kurallarını da es geçerek dönüşüme uğramaya başlamıştır. Bu çalışmanın önemi burada devreye girmektedir. Bu çalışmayla haberin gelişigüzel yazılmayacağı, bunun bir yolu ve yordamının olduğu anlatılmaktadır. Bu çalışma bu nedenle önemlidir.

4.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, yerel yayın yapan Bingöl Gazetesi'nin manşetlerde ve sürmanşetlerde yaptığı hataları incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, gazete 1 Mayıs-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında incelemeye alınmıştır.

4.3. Çalışmanın Evreni, Örnekleme Ve Sınırlılıkları

Bingöl ilinde yayınlanan gazeteler, çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise bunlardan biri olan Bingöl Gazetesi'dir. Pazar günleri yayınlanmayan gazetenin, 2017 yılının Mayıs ayında yayınlanan gazete manşetleri incelenerek çalışmaya zaman sınırlaması koyulmuştur. Bir aylık süre zarfında incelenen gazete manşetleri çalışmanın sınırlılığını oluşturmuştur. Çalışma içerik çözümlemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bilimsel bir yaklaşım olarak içerik çözümlemesinde sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştırma söz konusudur (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

5. BİNGÖL GAZETESİNE AİT 1 MAYIS-31 MAYIS TARİHLERİNDE YAYINLANAN HABERLERİNDEKİ HATALAR

Şekil 1: 1 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Buradaki “yatırımları kovalayın” cümlesi Cumhurbaşkanı Erdoğan’a ait olduğu için tırnak içerisinde verilmeliydi.

Burada da yazım yanlışı vardır. “İşadamlarına birlikte kazanma ve çalışma çağrısı yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Valilerden yatırımları takip etmelerini istedi.” Şeklinde yazılan metinde virgül (,) işaretinden sonra ‘Vali’ kelimesi büyük yazılmıştır. Burada tek bir validen bahsedilmediği için küçük yazılmalıydı.

Şekil 2: 5 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Buradaki “Ulusal Marketler...” diye başlayan cümlede ‘M’ harfinin büyük yazılmasıyla yazım yanlışı yapılmıştır. Bunu önlemek için ya cümledeki her harf büyük yazılmalıydı ya da ‘Marketler’in ‘M’si de küçük yazılmalıydı. Çünkü “Ulusal Marketler” diye bir market bulunmamaktadır. Burada kastedilen tüm ulusal marketlerdir.

Şekil 3: 6 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Buradaki “Geçi yol...” diye başlayan cümlede ‘geçi yol’dan kasıt ‘geçici yol’dur. Çok kontrol edilmeden yayınlanan haberin manşetinde bu tarz hatalar yapılması meslek etiğine çok uygun davranışlar oluşturmamaktadır.

İkinci bir hata da virgül eksikliğinden kaynaklanmaktadır. ‘Geçici yol’ kelimesinden sonra virgül konulup cümleyle öyle devam edilmeliydi. Virgül konulmadığında ‘geçici yol trafiği’ diye bir kavram anlaşılmaktadır.

Şekil 4: 8 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

GÜNLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE | bingolgazetesi@hotmail.com | Kuruluş: 1948 | FİYATI: 40 KR.

Kanseri erken tanı ile öteleyebiliriz

Doç. Dr. FATİN RÜŞTÜ POLAT: Kanser, tedavisinde bir çözüm bulmuş değiliz. Ancak erken tanı ile ölümlü öteleyebiliyoruz

Mesleki Yeterlilik belgesine ilgil yok

MYK MESLEKİ YETERLİLİK BELGENİZİ ALDINIZ MI?

BELGE, çevreleştüğü olan meslekler için yapılan sınavta 44 kişi başarıya. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında Yapı sektöründe çalışan meslek erbabının mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi amacıyla protokolü

Bingöl Üniversitesi kuruluşunun 10. Yıl dönümü etkinlikleri kapsamında "Kanserde Erken Tanı" konferansı düzenlendi. 5 Mayıs Cuma günü Üniversite Kongre Merkezinde düzenlenen konferansa Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel

Buradaki cümleye ise hem rakam hem de tarihle başlanmıştır. Haber cümlelerine sayı ya da tarihle başlanmaz. Günümüzde artık bu sadece haber kuralı olmaktan çıkmış, tüm yazımsal metinler için geçerli bir kural haline gelmiştir.

Burada yine virgül eksikliğinden kaynaklanan bir hata vardır. Okuyucu manşeti ilk görüşte "kanseri erken tanı ile öteleyebiliriz" şeklinde değil de, "kanseri erken tanımamız gerektiği" biçimde algılamaktadır.

Burada da gereksiz virgül işareti kullanılmaktan kaynaklanan bir hata vardır. Cümlelerin doğrusu "kanser tedavisinde bir çözüm bulmuş değiliz" olmalıdır.

Bu cümlede de özne yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. Cümle "Bingöl Üniversitesi kuruluşunun 10. Yıl dönümü etkinlikleri kapsamında 'Kanserde Erken Tanı' konferansı düzenlendi" şeklindedir. 'düzenlendi' fiili edilgen yapıdır. Bu tarz fiillerde özne belli olmaz. Ama bu cümlede özne 'Bingöl Üniversitesi'dir. Cümlelerin doğru yazımı ise şöyle olabilir: "Bingöl Üniversitesi kuruluşunun 10. Yıl dönümü etkinlikleri kapsamında 'Kanserde Erken Tanı' konferansı düzenledi."

Şekil 5: 9 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

GÜNEŞİN DOĞUŞU BİNGÖL BAĞINDA İZLENİR | 9 MAYIS 2017 Salı Yıl: 48 Sayı: 15570

BİNGÖL

GÜNLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE | bingolgazetesi@hotmail.com | Kuruluş: 1948 | FİYATI: 40 KR.

Deprem öldürmez, BİNA ÖLDÜRÜR

PROF. KADIOĞLU: Deprem esnasında ölüme asıl sebebiyet veren deprem değil, binalardır dedi

Bingöl Üniversitesi kuruluşunun 10. Yıl Etkinlikleri kapsamında düzenlenen "Depremde Hazırlık ve Temel Afet Bilinci" konulu konferansa konuşan İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mikatı Kadioğlu, deprem esnasında ölüme asıl sebebiyet veren unsurun deprem değil, binalar olduğunu

Son şans, borcunuzu ödeyin

Gazetenin manşetinde başka birinden alıntılanan cümle kullanılmıştır. Başkasından alınan sözler tırnak içerisinde verilmelidir ki muhabir kendi yorumunu katmadığını ispatlayabilsin. Manşette tırnak işareti kullanılmadığı için bu sözün haberi yazan muhabir tarafından söylenmiş olduğu izlenimi oluşturmaktadır.

Manşetin alt başlığı ise yine haber metninde konuşturulan birinden alıntı yapılarak oluşturulmuştur. Buradaki hata ise yine tırnak işareti kullanılmamaktan kaynaklanmaktadır. Haber cümlesinde doğrudan alıntı söz konusudur. Buradaki hata, Prof. Kadioğlu dedikten sonra açılacak bir tırnak işareti ile giderilebilir. Tırnak işareti 'dedi' kelimesinden sonra kapatılmalıdır.

Şekil 6: 10 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Şekil 7: 13 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Şekil 8: 15 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Şekil 9: 16 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Burada ok işaretiyle gösterilen yerde büyük harflere gelen eklerin yazımıyla ilgili bir yanlış yapılmıştır. 'Ankara Tandoğan Medyanında' denilmiştir. Meydanında kelimesindeki "-nda" eki kesme işaretiyle ayrılmalıdır. Doğru şekli şöyledir: "Ankara Tandoğan Meydanı'nda".

Burada ise büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır. "Türkiye Ziraat Odaları Tarafından Yapılan" diye devam eden cümlede 'tarafından' ile 'yapılan' kelimelerinin ilk harfi büyük yazılmıştır. Bu kelimeler özel isme bağlı kelimeler değildir. Bu nedenle küçük harfle yazılmaları gerekmektedir.

Şekil 10: 17 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Haberin alt başlığında "1965-1972 yılı" denilmektedir. Haberin içeriği de okunduğunda bu tabirin tam anlamıyla açık olmadığı görülmektedir. Haberde, Bingöl Lisesi'nde 1965-1972 yılları arasındaki öğretmenlerin ve öğrencilerin buluşması mı, yoksa sadece 1965 yılı ve yine sadece 1972 yılı mı kastedilmektedir açık değildir.

Şekil 11: 18 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Burada büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır. "15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Ormanına..." denilmiştir. "Ormanına" kelimesindeki ekler kesme işaretiyle ayrılmalıdır. Çünkü bu normal isim olmaktan çıkmış belirli bir yeri işaret eden özel isme dönüşmüştür. Doğrusu "Ormanı'na" şeklinde yazılmalıdır.

Burada ise özel isim olmayan bir kelime özel isimmiş gibi kullanılmıştır. "Saygı duruşu" diye yazılan tamlamadaki "Saygı" kelimesi küçük harfle yazılmalıdır. Özel isim olduğunu varsayıp öyle düşünsük bile bu sefer de "duruşu" kelimesinin baş harfi büyük yazılmaydı.

Şekil 12: 19 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Buradaki manşet başlık haber kriterlerine uygun olarak yazılmamıştır. Haber kriterlerinde “kompozisyon şeklinde başlık atılmamalıdır” diye bir kural vardır ve bu haberdeki başlık kompozisyon başlığı tarzında yazılmıştır. Başlıktan sonra haber metni değil de toplantı metni geleceği gibi hissedilmektedir. Bu tarz başlıkları atmak yerine bir yüklemle sonuçlandırmak daha doğru bir kullanım oluşturmaktadır. Bu manşet haber başlığı şöyle yazılabilir: “İstihdam Teşvik Toplantısı yapıldı/ yapılacak/ gerçekleştirildi/ gerçekleştirilecek ” vs.

Şekil 13: 20 Mayıs 2017 Tarihli Manşet

Burada haber metni içinde noktalama işaretlerini doğru kullanmamaktan kaynaklanan bir hata bulunmaktadır. Haber içinde AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Cevdet Yılmaz'dan bir alıntı yapılmıştır. Ve bu alıntı doğrudan anlatımla verilmiştir. Doğrudan anlatımlarda başkasından sözler aktarıldığı için tırnak içerisinde verilmelidir. Bu haber metninde tırnak işareti açılmamış olmasına rağmen cümle sonunda kapatılmıştır.

Şekil 14: 24 Mayıs 2017 Tarihli Sürmanşet

Burada cümleye sayı ile başlanmıştır. Haber metni içerisinde her türlü cümle sayıyla ya da tarihle başlanmaz. Bunun yerinde cümle başında “Ramazan’da” kelimesi eklenerek bu sorun çözülebilir.

Daha önce de belirtildiği gibi haber metninde sayıların yazımı oldukça önemlidir. Burada haber metninin içerisinde sayıların yazımıyla ilgili bir hata yapılmıştır. Sayıların yazımında sayı olarak okunan kısım rakamla, geri kalan kısım yazıyla yazılır. Haberde alt başlıkta (altı çizili olan yer) doğru bir yazım yapılmasına rağmen haber metninde yanlış kullanılmıştır.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Haber yazmak birkaç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalardan biri olayla ilgili detaylı araştırma yaptıktan sonra neyi haber metninde kullanıp neyi kullanmamaya karar vermektir. Bu karar verildikten sonra artık haberle muhabir baş başa kalmış demektir. Muhabir kafasında oluşturduğu cümleleri gelişigüzel yazıya aktarırsa eğer diğer insanların anlatımından da farkı kalmayacaktır. Bu nedenle muhabir gerek yazım kullarına gerek noktalama işaretlerine ve gerekse haber yazma kurallarına çok iyi hâkim olmalıdır. Bunu yaparken önce cümlelerini nasıl kuracağına bakmalıdır. Cümle yapılarını hatasız ve eksiksiz yazmalıdır. Daha sonrasında çok uzun cümleler yerine daha kısa ve anlaşılır cümleler kurmalıdır. Bu cümleleri kurarken bu sefer de yazım ve noktalamaya dikkat etmelidir. Yoksa muhabirin yazdığı, haberdan ziyade bir köşe yazısı ya da kısa makaleye dönüşür. Haber cümlelerinin ve gövdelerinin taşımamaları gereken nitelikler bakımından daha detaylı çalışmalarla incelenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Özellikle, hata türlerinden her birisinin ayrı bir çalışmaya konu edilmesi gerekmektedir. Böylece, hatalı haber cümlesi kurma ve haber gövdesi oluşturma nedenleri de aydınlatılmış olacaktır (Çifci,2011:911).

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Bingöl gazetesi, gerek haber yazma kuralları olsun gerekse yazım ve noktalama bakımından olsun, haber kurallarına göre haber yazmamaktadır. Toplamda 14 haberde hata bulunmasına rağmen haberlerdeki hata sayısının 25 olması bunu desteklemektedir. Haberlerde yapılan en büyük hataların kategorisi ise şöyle sıralanabilir: -Doğrudan dolaylı anlatım hatası 3, -edilgen yapı cümle 2, -büyük harflerin hatalı yazımı 3, -özel isimlerin hatalı yazımı 5, virgül eksikliğinden ya da fazlalığından kaynaklanan hatalar 4, - tarih gün ve sayıların hatalı yazımı 5, kelime hatası 1, anlatım bozukluğu 1, kompozisyon şeklinde başlık atımı 1, noktalama işaretinin hatalı kullanımı 1.

Genel olarak incelendiğinde Bingöl Gazetesi'nin manşette kullandıkları başlıklarında çok hata bulunmamaktadır. Hata oranının en yüksek olduğu yerler genellikle haberlerin metninde görülmektedir. Haber metinlerindeki hata oranının yüksek olması okuyucunun dikkatini de dağıtacak ve muhabire hatta gazetecilik mesleğine olan bakış açısını da değiştirecektir. Olumsuz bir imaj çizmemek ve en önemlisi bu işin, bilen biri tarafından yapıldığını okuyucuya hissettirmek için hem haber yazma kurallarına hem de imla ve noktalamaya dikkat ederek haber metinleri oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Aslan, K., "Ben de Yazarım Örneklerle Haber Yazmak", Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2004, s.42
- Bülbül, R. "Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s.231-232.
- Çifci, S., "Yazılı Basında Haber Cümlelerinin Analizi", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1 Winter 2011, p. 903-917, TURKEY
- Dağlı, N., "Gazete Yayımlama Teknikleri (Uygulamaları)", İmaj Yayınevi, Ankara, 1995, s. 103.
- Girgin, A., "Yazılı Basında Haber ve Gazetecilik Etik'i", İnkılap Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 75, 78.
- Hohenberg, J. "Gazetecilik Mesleği", Çev: Filiz Ofluoğlu, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları İstanbul, 1963, s.27, 39.
- Tavşancıl E. E. Aslan (2001). İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri. İstanbul, Espiyon Yayınları.
- Tokgöz, O., "Temel Gazetecilik", İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s. 57.
- Tulgar, A., "Haber Tekniği", Ulusal Basımevi, Ankara, 1970, s. 21.
- Yüksel, E. ve Gürcan, H.İ., "Habercinin El Rehberi", Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları: no.1263, 2001, s.57.